

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Till:
Stadsbyggnadskontoret
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

YTTRANDE
2023-02-07

Angående detaljplaneförslag för Mariehamn 1 och del av Akalla 4:1, dnr 2019-00670

Planförslaget syftar till nya butikslokaler och bostäder i Akalla samt förändringar av gata och allmän plats i anslutning till centrumbyggnaden. Planen ska möjliggöra 160 nya bostäder och innebär en rivning av den nuvarande centrumbyggnaden.

Akalla centrum är grönklassificerat av Stockholms stadsmuseum, det vill säga kulturhistoriskt särskilt värdefullt mot bakgrund av sin enligt Stockholms stadsmuseum, arkitektoniska gestaltning. Det är bland annat det mjukt böjda skärmtaket i röd träpanel samt det mörka bruna teglet vilket utgör en visuell kontrast i förhållande till de intilliggande ljusa höghusen, som motiverar klassificeringen. Stadsmuseet lyfter vidare fram den låga byggnadshöjden och placeringen vid den lilla platsbildningen, vilket ger byggnaden miljöskapande värden.

Både Akalla centrum och stadsdelens bostadsbebyggelse uppfördes under 1970-talet och utgör exempel på miljonprogrammets förortsmiljöer. Centrumbyggnaden ritad av arkitekten Lars Bryde har en sammanhållen volym som genom höjd, material och arkitektoniska kvalitet skiljer sig från förortens bostadsbebyggelse som på byggnadsnivå inte skiljer sig nämnvärt från annan bebyggelse från miljonprogrammets dagar.

Samfundet S:t Eriks synpunkter

Samfundet S:t Erik instämmer inledningsvis med Stadsbyggnadskontoret om behovet av att öka tryggheten och att tillföra stadsdelen nya positiva arkitektoniska inslag. Samfundet S:t Erik ställer sig dock kritisk till planförslaget och har huvudsakligen två invändningar mot projektet.

För det första innebär rivningen av den befintliga centrumbyggnaden att betydande kulturvärden försvinner. Efterkrigstidens centrumanläggningar inklusive dem som kompletterat miljonprogrammets bostadsområden, har varit känsliga för socioekonomiska förändringar i sitt upptagningsområde och samhällsekonomiska förändringar i omvärlden och därmed varit föremål för flertalet förändringar, både gradvisa och större enstaka som 1980- och 1990-talens ombyggnader, skyltprogram och inglasningar. Få av dem är så välbevarade som Akalla centrum och kan genom sin belägenhet och utformning vittna om miljonprogrammets planerings- och gestaltungsideal samt den tidens föreställningar om hur förortsbefolkningens behov av service skulle tillgodoses med allt vad det innebär i termer av ekonomisk bärkraftighet, påbudna rörelsemönster, konsumtionsbehov och kommunikationssystem.

Byggnadsvolymen är vidare fint inpassad i Akallas övergripande struktur som utgår från bandstadens princip. Centrumbyggnaden är belägen i det långsgående stråk med kollektiva anordningar som skolor, idrottsanläggningar och centrumbyggnader vilket delar Akalla i en nordlig och sydlig del. I norr hittas en kraftig koncentration av bostadsbebyggelse i form av 11–12 våningars skivhus ställda vinkelrätt mot servicestråket. Söder om servicestråket trappas

hushöjden gravis av och avlutas mot Järvafältet med en- och tvåvånings enfamiljs- och parhus. Centrumbyggnaden i Akalla med sin placering i anslutning till Igelbäckens naturreservat och sin låga volym överbryggar här kontrasten mellan arkitektur och natur.

Den föreslagna byggnadsvolymen på sex våningar omintetgör genom Akallas genomtänkta stadsbyggnadsmönster och medför att servicestråkets skala förskjuts och siktlinjer försvinner.

För det andra menar Samfundet S:t Erik att den föreslagna byggnaden inte tillför de positiva värden som efterlyses. Det föreslagna flerbostadshuset har varken arkitektoniska kvaliteter som kompenserar förlusten av den befintliga centrumbyggnaden eller funktioner som stadsdelen skulle behöva. Enbart 160 nya bostäder utgör inte menar Samfundet S:t Erik, tillräckliga skäl att riva den befintliga byggnaden. Det föreslagna flerfamiljshuset kommer vidare skugga såväl Sibeliusgången som den befintliga bostadsgård som ligger norr om denna i anslutning till ett högre skivhus.

Föreslagen byggnad har sex våningar samt garage i en våning under mark. Bostadsvolymen i fem våningar är placerat på ett podium i en våning, gestaltningsmässigt likt befintlig centrumbyggnad, och innehåller en butikslokal. Bostadsvolymen är U-formad med en djup gård mot söder vilken är upphöjd i förhållande mot baksidans angöringsplats. En majoritet av lägenheterna är enkelsidiga varav flertalet är orienterade mot norr och ytterligare andra mot den trånga bostadsgården.

Samfundet S:t Erik uttrycker tvivel över de planerade lägenheternas bostadskvaliteter liksom byggnadens gestaltning som helhet. Arkitektoniskt hämtar byggnaden sitt formspråk från området, både den befintliga centrumbyggnaden och den intilliggande bostadsbebyggelse. Att uppföra i princip en kopia av den befintliga centrumbyggnaden med en bostadsvolym placerad ovanpå, utgör inte menar Samfundet S:t Erik, det positiva arkitektoniska och sociala tillskott som stadsdelen behöver.

Samfundet S:t Erik anser avslutningsvis att Stadsbyggnadskontoret bör ompröva förslaget till rivning, utreda ny placering av bostadstillskottet och ytterligare sociala funktioner som kan öka tryggheten i området samt planera för ett nytt arkitektoniskt inslag som tillför Akalla positiva värden. Samfundet vill här lyfta fram Fisksätra Folkets hus i grannkommunen Nacka, som ett förebildligt exempel på social verksamhet inrymt i en arkitektoniskt nyskapande volym.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Stina Hagelqvist
Styrelseledamot